

yağmur ve TOPRAK

Amâlimiz eskârimiz ikbali vatandır.

N. KEMAL

BU SAYIDA

Basınıımızda köylü
Kime inanalım
Bu da benden	A. Kerim AKAN
Nereye	Halil AYTEKİN
Türkülerimiz	Hasan GÜNEŞ
Mustafam ölmüş (Şiir)	SEFER
Yollar boyunca (Şiir)	Talip APAYDIN
Sarı Mehmet diyor ki	Sarı MEHMET
Hayal ve gerçek	BAŞKAYA
Tüccarlar (Şiir)	Ahmet ÇITAK
Tren (W. Saroyan'dan hikâye)	Suat TAŞER
Köy bibliyografyası
Olandan - Bitenden

A N K E T

* * Anketimize cevap veriniz * *

Sayı : 6

15 Kuruş

Aralık 1948

Basınımızda köylü

KÖYLÜ EFENDİMİZ

"Dünyanın hiçbir memleketinde köylünün vaziyeti bizim köylülerimizin vaziyeti kadar perişan değildir. Cumhuriyetin ilânında parola olarak ortaya attığımız "Köylü bu memleketin efendisidir" sözü hâlâ bütün mânasızlığını muhafaza ediyor."

"Köylüye karşı gülünç düşmek için artık memleketin efendisi olduğunu ileri sürmüyelim ve köylüleri bundan sonra olsun aldatmağa hakkımız olmadığını bilelim". 13/XI/1948 HÜRRIYET

KÖY İLE ŞEHİR

Cemal Refik diyor ki: "Köylü efendimiz" diyoruz, fakat bir günde; "şu efendinin hatırım soralım" demeye ağızımız varmıyor. Mevsimi gelince birbirini kovalarcasına yapılan sürekli tetkik gezintilerinde, yol uğrağı köylere otomobil, tren pencerelerinden, telgraf direklerini sayar gibi şöyle bir göz atılıyor; tetkikler ancak vilâyet ve büyücek kaza merkezlerinde mahallin ileri gelenleriyle hasbihalden ibaret kalıyor, şoselerden, demiryollarından uzakta kendi kabuklarının içine büzülmüş zavallı köylerimizin mevcudiyeti hatıra bile gelmiyor."

20/XI/1948 AKŞAM

BİZİM KÖYLER

Ulunay yazıyor: "Malûm olduğu üzere bizim köyler, kimseye gösterilir şeyler değildir. İnanmazsanız İstanbul Vilâyetinin denize bir kaç saatlik mesafede olan köylerine bakınız. Yazın toz, kışın batak... Yol yok... sokaklara akan çirkefler, lâğımlar... Kötü bir sac sobanın etrafına çepeçevre üşüşen.. ve yün çorabını, kokmuş ayğını sobaya doğru uzatıp buram buram tüttüren kahve dükânlarını nasıl gösterelim?"

22/11/1948 YENİ SABAH

TÜCCAR DERNEĞİ

Okuyucu sütununda, Lütfü Katrancı şunları yazıyor: "Serbest ticaret ve devletçilik sistemi memlekette henüz kurulmadığı devirlerde köylünün mevtalarına kefenlik patiska bile bulamadığı hatırlardadır. O günlerde serbest ticaret adamları ile sermayedarların ellerini kollarını hiç kimse bağlamadığı halde hususî teşebbüs erbabı, paralarını han, apartman inşasına dökmüşlerdir. Köylünün giyeceğini hiç düşünen olmamıştır."

12/12/1948 ULUS

KİME İNANALIM

Bir okuyucumuz diyor ki: "Bazı gazetelerde kocaman başlıklarla bir haber: Köylüler, bilmem nerede, bilmem hangi bucak müdürü tarafından hayvanlar gibi kağnıya koşulmuş. Köylüler baskı altında imişler. Bunu bir millet vekili söylemiş. Söylememiş, Büyük Millet Meclisinde haykırmış. Başka bir gazete ise bunu yalanlıyor. İçişleri Bakanı yalanlıyor, Bayındırlık Bakanı yalanlıyor, eski bir Bakan yalanlıyor, işkence yapıldığı söylenen yerden gelen telgraf yalanlıyor. Öyle ise kim doğru söylüyor."

Bu çeşit olaylar, boyuna tekrarlanıp duruyor. Bir gazete falan köyde işkence yapıldığından bahsediyor, başka bir gazete ikinci bir Senirkent faciasını okuyucularına duyuruyor. Hemen ertesi gün telgraflar, beyanatlar; meğerse bütün bu haberler, uydurma ve yalanlanmış. Karadeniz köylerinde, kıtlık, açlık, sefalet var diye, gazeteler barbar bağırıyor. Samsun sokaklarını dolduran aç köylülerin vali konağına yürüdüklerini yazıyor. Bir millet vekili açlıktan ölenlerin isimlerini okuyor. Başka bir millet vekili köylülerin ahlat ekmeği yemek zorunda kaldığını söylüyor. Bu acı, bu korkunç olaylar karşısında bütün memleket ürperiyor. Sonra yine yalanlamalar, resmî beyanatlar. Öğreniyoruz ki öldü denilen kimseler yaşıyorlarmış. Aç denilen bölgelere tonlarca hububat gönderilmiş. Ahlat ekmeği ise uydurma bir tertipmiş. Açlıktan bahsedilen yerde ise baklavanın kilosu 150 kuruşa satılıyormuş. "Darlık değil bolluk sıkıntısı" çekiyormuşuz. Her iki taraf da delilli, vesikalı, şahitli, isbatlı. Fakat hangi taraf doğru.

Böylece bir komedyadır gidiyor. Halkın gözü önünde oynanan bu komedyada hangi taraf gülünç olursa olsun, bir çok olaylar aydınlanmadan, hakiki çehresiyle milletin önüne çıkarılmadan elçabukluğu ile kapatılıyor. Sonunda zararlı çıkan, anası ağlayan yine bizim köylü oluyor.

O halde hangi tarafa inanalım. Ortada bir koyun. Hem ak koyun hem kara koyun. Bu ne mene oyun. Kara diyene mi, ak diyene mi, hakverelim? Kime inanalım?"

Kime mi inanalım sevgili okuyucumuz? Görünen köy kılavuz istemez. Varsın ak diyen ak, kara diyen kara desin. Biz görünen köye inanalım.

BU DA BENDEN

Yedi sekiz yıldanberi, biz köy enstitüsü mezunu öğretmenler, en ücre köylerde az bir para ile, hiç sesimizi çıkarmaksızın çalıştık ve çalışıyoruz da. İlk zamanlar bu durum karşısında hiçbir arkadaşımızın efkârı umumiye huzurunda ufak bir şikâyeti bile duyulmuyordu. Esasen fakir bir aileye mensup olan biz köy evlâtları, babalarımız gibi acı soğan, kuru, yavan demeden, aç ve açık olarak görevimiz karşısında boyun eğiyorduk. "Bir gün olur, bizi de düşünenler bulunur" diyorduk. Fakat, maalesef "Ağlamayana meme vermezler" sözü bizim de kafamızda yeretmeğe başladı. İşte bu acıklı halimizi gazete ve dergi sütunlarında lâzım gelenlere ün'edik. Hâlâ sesimize kulak veren bir kimse ile karşılaşamadık.

Önceleri sustuğumuz için aldırış eden olmadığı gibi, sonra da ünlememize kulak asan olmayacak galiba. Eğer bize verilen 70 lira küsur kuruşla bu hayat pahalılığı içinde çalışabilecek başka vatandaşlarımız varsa; onlara en içten gelen tazimlerimizi sunmağa her an hazır bulunmaktayız.

Ayda 1300 papeli peşin olarak

cebine yerleştirdikten sonra "Köyler kalkınmalıdır" diyenler gelsinler, bize verilen 70 lira ile bir köy değil, bir köylü kalkındırınsınlar da görelim.

Aldığımız paranın yetersizliği yüzünden:

1 — Bankada kredisi bulunan insanlara minnet ve yüz suyu dökererek bankaya borçlanmak.

2 — Köyde mütegalibe ve tefecilerden borç almak ve bu suretle onların nüfuz sahalarına girmek.

3 — Köy bakkalına üç aydan üç aya ödeyemediğimiz sıra sıra borç sütunları açtırmak ve böylece kötü ve geri unsurlara ister istemez alet olmak gibi fena bir duruma düşmekteyiz. Bu ise köyedeki otoritemizi oldukça sarsmaktadır.

Köy öğretmenlerinin köyde daha yetkili ve daha randımanlı çalışabilmesi için ilk şart; onun iktisaden kalkınmasıdır. Aksi halde "Elime ne s.... ki, yüzüne onu çalayım" atasözünü tekrarlamaktan başka çare kalmıyor.

A. Kerim AKAN

A. Tandırı köyü başöğretmeni

DÜNYA NEREYE BİZ NEREYE

—Halil AYTEKİN—

Son bir iki yıldır, gemi azyaya alan irticâın kimlerin eseri olduğu Atatürkçülük ve lâiklik kivesi altında gizlenedursun. Bir zaman sinmiş gibi görünen yobazların saklandıkları pusudan birer birer baş kaldırarak Atatürk İnkılâbını içten içe nasıl kemirdiklerini, yurdun muhtelif bölgelerinden gelen mektuplardan, haberlerden içimiz kanayarak duyuyor ve öğreniyoruz. İşte bunlardan bir parça: "Okullara din derslerinin gireceği haberi inkılâp Türkiyesinde yetişmiş delikanlılarda bile bayram sevinci yarattı. Öğretmen şimdi de tarikata girdi. Camilerde sabahlara kadar höykürüp kendinden geçiyor." Mektubun biraz aşağısında "Bindiği atın düşünmesini istemiyen yobazlar fırsat düşkünleri, bir defa daha muratlarına erdi. Asırlardır. Şark köylüsü katır sırtında, Orta Anadolu köylüsü kağnıda, Trakya köylüsü arabada uyuyor. Bu gişle bu memlekete uyanmak nasip olmayacak..."

Ankara'nın göbeğinde bile inkılâp düşmanlığı elini kolunu sallayarak pervasızca dolaşılıyor. Bir gün bakıyorsunuz, İstasyonu Ulus'a bağlayan dört yol ağzında mehdi gibi ansızın biri peydah o-

luyor, kalabalığı yarararak: "Vatandaşlar, müslüman kardeşler biraz da beni dinleyin! Allahın gazabı üzerimizde dolaşılıyor, ahir zamanda olduğumuzu unutmayın! Sizi kazadan belâdan esirgeyen bir karınca duası alın!" diye korkunç sesiyle, İsrail'in suru gibi alabilirdiğine bağıyor da, kimsede tıs yok. Bir başka gün Pilâvoğlu'nun muhakeme olduğu salon, nerede ise "şeyhimizi muhakeme edenlerin kellesini isteriz" diyecek kadar hınc ve öfke gösteren mürütlerle doluyor, yine seyirci kahyorus. Mehdinin çıkacağına dair yumurtladığı kerametlerle milletin kafasını karma karışık yapan şeyh Ahmet'in vasiyetnameleri köyden, köye, elden ele dolaşılıyor. Köylüler derviş oluyor, tarikata giriyor. Köylere melâike donunda giren evliya hazretleri halk arasında bin bir dolap çeviriyor. Namuslu kadınların ırzına geçiliyor. Onbeş yaşındaki çocuklar tımarhaneyi boyluyor. Biz yine susuyoruz. Meydanda yine onlar at koşturuyor.

Bir karınca duasından medet umacak kadar mazlumlaştırdıkları halkın saf ve temiz inancını kendi haris ve yobaz menfaatları uğruna daha ne zamana kadar sömürüp duracaklar. Dünya nereye biz nereye.

TÜRKÜLERİMİZ

II

Hasan GÜNEŞ

Şehirlerde oturan, sinemadan tiyatrodan cümle oyunlardan ve sanattan anlayan bir zümre vardır ki, meslek icabı çoğunu tanıdım. Hepsi de okumuş insanlardır. Türlü konular üzerinde konuşurlar, ince ince alay eder gülüşürler. Başka işlerde nasıl olduklarını pek bilmem ya, türkülerini bir kaç defa dinledikten sonra verdikleri hükümlerden bazılarını yukarıya aldım. Evvelâ büyük bir heyecanlanma, hayran olmalar, taktir etmeler. Sonra, bütün bu hayranlıkların taktirlerin bir saman alevi gibi söndüğünü ve pis bir sıkıntının çöktüğünü görürsünüz. "İyi ama canım, hep aynı şeyler. Yeni bir türkü yok mu?" Derler.

Hayır bu sıkıntı türkülerden gelmiyor. Bu zümrenin halinde bir bozukluk var. En yeni oyuncaklarından bile, bir iki saatta bakan çocuklar gibi, her şeyden böyle çabucak bıkıveriyorlar! Onlar için esas olan: Bir şey üzerinde uzun zaman heyecanlanmayı bilmekten ziyade, her an yeni bir şey görmek teecessüsüdür. Daima yeni bir şey, eğlenceli bir şey. Çünkü onlar bu dünyaya bir defa gelmişlerdir.

Birgün, ecnebinin de bulunduğu bir mecliste türküler söyleni-

* Şu bizim türküler ne kadar da ahlî oflu imiş! * Şen şakrak türkülerimiz yok mu imiş! * İnsanları neşelendirmek lâzımmış! * Halbuki bu hazin türküler insanı bunaltıyormuş!

yordu. Dinleyicilerden birinin: "Bu ecnebiner hazin şeylerden hoşlanmazlar. Aman biraz ecnebiner için olsun." Diye ihtarı üzerine, türküyü söyleyen sanatkârın: "Vallahi ecnebiner için türkü yok." dediğini hatırlıyorum. Fakat nâçar, suya sabuna dokunmayan bir iki oturak havası çalıp gitti. Hani, ecnebinlere kendimizi beğendirmek için, göbük atmak gibi bir şeydi bu!

Halkın, bu türkülerini, kimseyi eğlendirmek için söylemediği, dış görünüşü ile böyle de olsa, hakikatta onlarla halini anlatmağa çalıştığı bir kere akıllarına gelse, gerisi kolay. Çorap sökücü gibi gidecek. O zaman, bir milletin halini türkülerinden de öğrenmek mümkün olacak. Bu türküler halkın hayatının bir ifadesi değil mi? Onunla, çiçekten, sıtmadan, tarlasını basan selden ve çekirgeden bahsetmiyor mu? Felâketin nereden geldiğini bildiği halde, feleği diline dolayarak: **Kahbe felek sana nettim, neyledim? - Asiyâb'ın misali çarhu başımda döndürdün. - Kimine zevkü safa verdin, kimine derdi mihnet.**

Lütfen cevap veriniz!

ANKET

Bir İngiliz bilgini köylerimizi kalkındırmak için yüksek tahsil görmüş şehirliilerin köylere gitmesi fikrini ileri sürüyor. Böyle bir tedbir köyü kalkındırabilir mi? Bu hususta siz ne düşünüyorsunuz? 50 kelimeyi geçmemek üzere lütfen cevap veriniz. 7. sayıdan itibaren cevapları basacağız.

Diyerek. yer yüzündeki adaletsizlikleri onlarla anlatmıyor mu? Çocuk doğuramayan kadın, cemiyet nizamına karşı duyduğu korkuyu, acıyı bu türkülerle anlatmıyor mu? Kitleler halinde öldürülmüş ve yokedilmeğe çalışılmış zümrelerin nikâyesi bu türkülerle anlatılmıyor mu? Asırlardanberi, bir lokma ekmek için, memleketi bir uçtan bir uca dolaşan milyonlarca yurtsuz yuvasız insanın garipliği, ıstırapı, bu türkülerle anlatılmıyor mu? Madem ki bu türküler, bu kadar hazindir, o halde, halkın hayat şartları tahammül edilemeyecek kadar hazin demektir. "Anladık sefildirler, perişandırlar ama, bunu gülerek oynayarak anlatamazlar mı?" diyeceksiniz. Bu, gâliba halkın kendisini de mesgul eden bir mesele. Hayatın öldürücü şartları okadar yerleşmiş ve nasırlaşmış ki, bir an, bir nefes gulse, bir günah işlediğini, başına bir felâketin geleceğini vehmederek, hemen tövbe istiğfar eder. Bundan dolayı oyunlarında, melodilerinde ve kelimelerinde hayatını daima bir bütün halinde hissederek.

Nolaydım da, nolaydım,
Keşke teslim olaydım.

Sepetçoğlu bir ananın kuzusu,
Hiç gitmiyor kollarımdan sızısı.

Biri batı Anadolu'nun, diğeri Kastamonu'nun iki zeybek havası. Bunlara oynar fakat, İslâmoğlu ve Sepetçoğlu namındaki iki eşkiyanın yiğitliğinin ve nasıl öldürüldüğünün acısını da duyarak. Bunun gibi, bütün Orta Anadolu'nun hareketli oturak havalardan, bir kadın uğruna veya bir ahbap uğruna insanların birbirlerini nasıl pıçakladıklarını, nasıl mahkûm olduklarını anlatan mısralar ve bu mısralara uygun melodiler, hep aynı sosyal nizamın etkisi altındadır. Eğlenmek ve neşelenmek ne demek olursa olsun, biz bunlara, bakarak: "Eh, bu milletin neşesini ifade etmesi de böyledir zahir!" mi, diyeceğiz? Yoksa, türkülerin hakikî bir neşeyi, huzuru ve saadeti ifade etmesi için halkın hayat şartlarının değişmesi mi lâzım gelecek?

Bu konuya bir daha dönmek istiyorum.

MUSTAFAM ÖLMÜŞ

Yarım çarıklı bir köylü çocuk,
Yorgun yüzlü, uzun ince,
Okumuş, dünyayı görmüş;
Ağlayan nar ile gülen ayvayı görmüş.
Ayva tüylü Mustafam, sarı Mustafam.

Kitaplar, dostlar, kitaplar dolusu dostlar,
Dünyaya gönül vermiş Mustafam,
Sefereylemiş toprağa:
"Açıl susam açıl!"

Mustafam geldi, Mustafam.
Gözleri ıslık ıslık, nar çiçeği Mustafam,
Türküsü dudığında.

Kararmış gözleri cehlin,
Cehlin, dişleri kanlı, keskin;
Elleri bağlı Mustafamın,
Bu da ne, rüya mı, ne?
Bu çile, bu işkence, bu zulüm,
"Gel, gel!" diye el eder ölüm;
Gel gitme, Mustafam.

Dünyaya son bakış, canım dünyaya.
Cebeci'de Gülhane,
Girdi çıkmaz Mustafam;
Dudığında kaldı türküsü.

Varsa, köyünde anası ağlar,
Kan akar gözlerinden;
Benimse yüreğim...
Ankaranın garipler mezarlığında,
Otlarla örtülü bir yığın toprak;
Anası, toprağını düşünür,
Bense türküsünü...
Uçun kuşlar uçun, Mustafam ölmüş.

SEFER

YOLLAR BOYUNCA

Osman Nuri'ye sevgiyle

Yollar boyunca

Hastahanelerden, mekteplerden, şehirlerden
Açılmak ıslak ovalara doğru açılmak
Enginlere doğru açılmak, yollar boyunca yürümek
En uzak köylere, en uzak köylere
Dinlemek, Anadolu'nun sesini dinlemek.

945 yılının ortalarında
Sivrihisar kırlarında bir çoban
Allahına açmıştı ellerini,
Yara yakula anlattı, hiç unutamam
Garip başından geçenleri.

Gene o senelerde idi
Kayseri'nin bir köyünde
Neler gördü gözlerim,
Nasıl anlatayım bunu size
Bir genç kadın bağrını yoluyordu
İki kolunda iki çocuk
Kocasını vurmuşlar bilmem ne yüzünden
Çıkmıyordu göğsünden nefes bile...

İzmir'de sigara fabrikasında
İhtiyar bir işçi kadın
Yüzü kâğıtlar gibi sararmış
"Çalışmakla olmaz oğlum, diyordu
"Kader varsa olur".
Yedi oğlan doğurmuş da,
Yedisi de ölmüş.

Ya Çayırhan'lı iki kardeş
O kış günü ellerinde kelepçe

Miras yüzünden kavga etmişler,
Çayırhan'lı iki kardeş
Gidiyorlardı candarma önünde...

Denizli'nin bir mahallesinde
Gördüğüm hasta çocuk
Daha ölmediyse eğer
Şimdi gene o mahallede...

Kütahya'nın Tavşanlı taraflarında
Ne cömert bir bahar vardı
Hergün ıslandım yağmurlarında.
Türkülerini toplamak için
Nasıl köy köy doluştım
Sürülmüş tarlaların kokusu
Boyları yeşil ekinlerin
Seviyordum gerçekten;
İçimde dünya için kendim için
Bir umut besliyordum,
Gelecek günler için...

Sonra, Edirne, sonra Antalya
Sivas'ın, Kars'ın en uzak köyleri
Senin için bir şiir vadettiğim Aydemir ağa!
Kaç kan içtim diyordun
Namus için, hak için...
Ne fayda ben öyle yapamıyorum,
O dediklerini ağaç altında.

Ne soğuktuk o yıl kış,
O geceler ne karanlıktı
Ben daha öylesini görmemişim,
Ardahan yollarında bir arabacı
Soğuktan dona kaldı.

Talip APAYDIN

SARI MEHMET DİYOR Kİ

Defterdar Sarı Mehmet Paşa'nın 1703 de yazdığı Nasah al-vüzera v'al-ümera adlı eserinden aşağıdaki parçayı alıyoruz. Bu eser, Amerika'da Princeton Üniversitesi tarafından 1935 de yayınlanmıştır. Bugün için anlaşılması güç bir kaç kelimeyi değiştirdik.

Reaya fukarasına her sene verdiğimiz vergiden başka, yeni vergi isteğiyle rencide ve eziyet edilemiyorlar ve ettirilmeye. Tecrübe sahibi bilginler; ehemmiyetsiz masraflar için, reaya fukarasından tahammüllerinden ziyade mal tahsilini bir yapının temelinden toprak alıp yüzüne sarfeylemeğe benzetmişlerdir. Zira temelinden alınan toprak ile temele zaaf gelip o kadar ağır yükü çekmeğe iktidarı kalmayıp yapının toptan çökmesine sebep olur..... Ve ehli insaf katında reayaya velinimet denilmesi doğru olur. Cennetlik merhum ve mağfur Sultan Süleyman Han hazretleri bir gün meclisi şeriflerinde has mahremlerine hitapta bulunup, "dünyanın velinimeti kimdir" deyü buyurdularında, cümlesi hep bir ağızdan; "kudretine son olmayan sultanımız hazretleridir" cevabını verdiler. Bu söz padişah tarafından kabul edil-

meyip; "Velinimet filhakika reayadır, ki anlar ziraat ve haraset emrinde huzur ve rahatı kendilerine haram ve elde ettikleri nimet ile bizi beslerler" deyü buyurmuşlar. İşte bu cihetten dahi reayanın himaye olunması Devleti Aliyenin ziyade ehem olan umurdandır. Ancak reayayı dahi askerî zümresine katmaktan sakınmak lâzımdır. Ata ve dededen sipahide olmayanı iptidaen sipahi etmekte ihtilâl mukarrerdir. Zira reaya askerî güruhuna girmek lâzım gelirse reaya azalmış olur. Hazinenin geliri azalır, bundan dolayı Devleti Aliyyenin nizamı bozulur. Hazine reayanın çokluğu ile olur. Reaya Tanrının emanetidir. Saltanat anlar ile ve anlardan tahsil olunan hazine ile olur. Reayanın ise perişan olmayıp ziyade olması daima himaye olunmaktadır. Ahvallerine merhamet ve zalim ellerden korumak ibadettir. Lâkin reayaya çokluk yüzverilmek dahi olmaz. Giyim kuşamda, kilim keçede dahi sipahi gibi süslenmelerine izin verilmemek lâzımdır.

Reayadan biri fazla hizmette bulunup padişahın inayeti ile timara hak kazanıp sipahi olsa akrabasını ve babasını korumamak gerektir. Veyahut danışment olsa raiyetten kurtulur. Amma ona bağlı olanlar yine reayadır, teka-

Köyden--notlar

HAYAL ve GERÇEK

Şehirde kalayım diye dilekçeler, mektuplar yağdırdı. Hepsi sonuçsuz kalınca, ne yapsın geçim derdi var başında. Taşrada bir köye gitmek zorunda bırakıldı. Okulunu henüz bitirmiş, öğretmen olmuştu. "Elim erdiği kadar yetiştiririm çocukları, yazın da hemen dönerim şehre" diye hısımlarına veda etti.

Gerçekleri yaldızlıyan romanlar, ona köyü pınarbaşı aşıkları, kaval, kuş sesleri, sık ormanlar, su şırıltıları ve çeşitli sevgiler diyarı diye tanıttılar. Bu hayalle gönlünü eğliyor, gidişine de memnun gibi görünüyordu.

Köye yaklaştılar. Güneş: "Haydi yavrum sana başarılar", dedi kayboldu, gitti.

Köpek havlamaları, koyun kuzu meleşmeleri, sığır bağırışmaları ve insan çağırışmaları duyuyordu. pek tabi yabancı da gelmiyordu. Ama köyde gübre yağınlarından, biçimsiz, tozlu topraklı sokaklar-

liftten kurtulmaz. Ve bir yerin reayası cevri zulümden bir başka yere varsa yine ol yerin hakimi anı eski yerine göndere ve kanunu kadim üzere iskân ettirile kim memleket harap olmaya.

dan, ışık almaz dam evlerden, köye girince tezek kokusunun burnunları yaladığından dem vurdular yazarlar ona. Bu yüzden yadırgadı, haklı olarak sordu:

— Mehmet ağa, bu koku ne? Arabacı durumu küçümsedi ve işaret etti:

— Öğretmen bey, şu yığınları görüyönya, işte onları yakarız da birazcık koku yapar.

— Birazı da var mı? dedi, arabacının dikkatle baktığı temiz mendilini çıkardı, burnuna tıkadı. Arabacı:

— Beyim, bu kokulara biz alıştık. Senin de burnun almaz olur, korkma. ★

Aradan üç ay gibi bir zaman geçti. Gerçeklerle karşı karşıyaydı her gün, hepsini gördü, ama az şeyler duydu. Sınıftan çıkar, odasına geçirdi. Köylüler bel bağlıyorlardı ona; bize, çocuklarımıza bir şeyler öğretir diye. "Bizi sevmiyor herhalde bizim öğretmen bey, hep bizden kaçıyor da.." gibi söylentiler kulağına geldi.

Öğretmen, "Hele bir sokulayım bakayım" diye karar verdi. Kahvelerini tiksintisiz içmeye, buldukları yere çekintisiz oturmaya, onlara göre konuşmaya başlayınca sevdiler, bağrılarına bastılar. Kö-

yün insanlarını yavaş yavaş tanımış, bazı problemlerini de düşünmeye başlamıştı. Şehrin eğlence âleminin köyde olmayışı onu hayli sıkıyordu. Bir gün topluluk arasında, temiz niyetlerle:

— Siz eğlenmeyi, hoş vakit geçirmeyi bilmiyorsunuz. Sizinle eğlentiler, müsamereler tertip edelim, dedi. Öbür taraftan bir köylü hemen atıldı:

— İyi düşündün öğretmen bey, eğlenem, gülem be..

Daha öteden ak sakallı bir ihtiyar vakur çehresiyle öğretmene:

— Bey oğlum haklısın. Bizim yaşamamızı istiyorsun. Biz eğlenmesini, yaşamasını biliriz; emme velâkin evlât, gel, vaktimiz var mı bakalım. Bizim köyde sabahın dördünden, akşamın yirmi ikisine hattâ daha ileri gidebilirim gece yarısına kadar iş var. Allahın bütün günü didiniriz oğlum. Ne vakit eğleneyim, yarınki geçimimi temin etsem amenna.

Öğretmen biraz alındı.

— Hak da vermedim değil, dedi. Avrupa, Amerika köylüleri mevsimlerin her gününde çalışmazmış; orada çift traktörle, çapa makineyle, hasat biçer-döğrelerle yapılmış... Sözüünü bitirmeden bir çoklarının sesi birden yükseldi. Şunları söylediler:..

— Ah öyle olsa öğretmen bey, o zaman yüzümüz güler, vaktimiz olur, keyfe geliriz. İşte o zaman

TÜCCARLAR

Tüccarlar, İstanbulda toplanıp iktisadî sıkıntıları, aksaklıkları devletçiliğe yükleyerek kendi kimburlarını halkın gözünden gizlemeğe çalıştılar. Fakat mızrağı çuvala sığdıramadılar. Kendilerini zemzemle yıkanmış halisüddem sanan tüccarlar, halk tarafından nasıl göründüklerini öğrenmek istiyorlarsa, bir halk şairinden aldığımız şu mısraları okusunlar:

**Bu sene dünyanın hali değişti,
Arada işini boyar tüccarlar.
Tahammül cevheri sona eristi.
Milleti mihnete koyar tüccarlar.**

**Türkiyenin her tarafı mal dolsa
Gittikçe artıyor ne kadar gelse
Bulutun altında fısıltı olsa
Yıldırımın anlar duyar tüccarlar.**

**Üç senedir kilit vurdum ağzıma
Fakir hali yaş indirdi gözüme,
Heder oldu bu halk neme lâzıma
Başımızı dâra dayar tüccarlar.**

**Tarih bin dokuzyüz kırkbir buldu
Arama düşmana ne lüzum kaldı.
Eşkiyalık dağdan pazara geldi,
Paşaları bile soyar tüccarlar.**

Elbistanlı Ahmet ÇITAK

gülmesini, oynamasını, söylemesini biz de pekalâ yaparız. Yetiştirmediğin çocukların hünerlerini de görür, daha çok severiz seni.

• KAYABAŞI

William Saroyan

T R E N

Çeviren: Suat TAŞER

İstasyonlarda nice kalpler sızlamış, nice göz yaşları akmıştır. Gözler nasıl can çekişir gibi kararmış, başlar nasıl dönmüştür. Sinirler titrer, dil tutulur, boğaz kurur ve dünün milyonlarca dakikası dalga dalga ölüme doğru yuvarlanır, kampana vurur. çelik tekerlekler yavaş yavaş harekete geçer, tren evli bir erkeğin kederli saatlerini yavaş yavaş uzaklara götürür. (Dur, gitme, geriye dönelim, kırılmışları tamir edelim. Hatalarımıza dönelim, hatalarımıza ve düzeltelim onları, böylece tekrar nefes alabiliriz. Her ikimiz de kendi hatalarımızın yerlerine dönelim ve en baştan başlayalım). Tren, henüz kadının yüzü görünmeyecek kadar uzaklaşmadan, erkeğin kalbi her ikisinin de bildiği yerlere koşar: Sabahın ve gecenin sakin, sıkıntılı odaları, masalar ve sandalyalar, pencereler, lokantalar, tiyatrolar, caddeler, parklar, ağaçlar ve göller, gökyüzü. Tren daha iyice uzaklaşmadan, o, birçok anların yerlerine dönmüş, deli bir hayalet gibi oralarda dolaşarak kadının kaybolmuş hayalini, kendisinin ve onun kaybettiği şeyleri aramaya başlamıştır; fakat bulamaz. Trenin tekerlekleri daha beş

devir yapmadan o bütün dünyayı devretmiş, hataların herşeyini, bütün hatıraları kırıp parçalamış ve sakin sıkıntılı odaları ateşe vermiştir: Artık dünya batmalı ve yeniden kurulmalıdır. Fakat böyle bir şeyin hiç bir zaman olamayacağını düşünerek bir köşeye çekilip sigara içmekten başka çaresi kalmaz. Hataların sonu gelmeyeceğini biliyor. Bir dakika sonra trenin gözden kaybolacağını biliyor, vaktiyle beraber gittikleri yerlere şimdi o tek başına gidecek, tek başına yaşayacak, böyle yaşamaktansa ölmek belki daha iyidir, sırtını döner, dünyadan kaybolur.

Bir köşede genç bir İngiliz, başka bir köşede bir Avusturyalı, veya bir İtalyan, yahut bir İspanyol, yahut da bir Rus. O, her dilde bunun daima böyle olacağını kelimesiz bilir; hata ve saadet birbirinden ayrılmıyacaktır.

Kampana vurur, vagon bir ana kalbinin uzun sakin anlarını uzaklara sürükler, bir zamanlar kundakta bir bebek olan çocuk şimdi büyümüş, asker olmuş, uzaklara gitmektedir: Belki İngiltere'ye, belki Fransa'ya, belki Avusturya'ya, belki Rusya'ya, belki Finlandiya'ya gidiyor. Bir tüfeği olmak. Mevzie girmek. Hedefine dikkatle ateş etmek. İtaat etmek. Selâm vermek. Millî marşı söylemek. Cesur olmak. İngiltereyi veya

Fransayı yahut Avusturyayı veya hut Rusyayı veyahut da Finlandiyayı sevmek. Hayatı sevmek. Toprağı sevmek. Zavallı kadıncağızın yüreği kopup ağzına gelir ve çocuk vagonun penceresinden ona gülümser. Mühim olan topraktır, milletler değildir. Milletler sevilmemiştir, her millet toprağın küçük bir parçasını işgal eder, ananın yaşadığı ve oğlunu büyümüş gördüğü yer de herhangi bir şehrin ve kasabanın küçük bir parçasıdır, ve şimdi ağlıyor, ne gelir elinden, ne yapabilir, bu kadarı çok fazla, çok tuhaf, oğlu asker olmuş, bir trene binmiş, uzaklara gidiyor: Millî üniformayı giymiş, savaşmayı ve bunun için de birinci şartın evini, geridekileri unutmak olduğunu öğrenmek için uzaklara gidiyor. Fakat finlandiyayı nasıl unutabilir? Fransız köylerinin sokaklarını nasıl unutabilir? Viyana ormanlarını nasıl unutabilir? Ve tren, ağhyanlarda herşeyi, dünyanın bütün nizamını değiştirmenin hâlâ mümkün olduğu hissini uyararak, tarife üzerine her tarafa hareket eder. Ne şehirleri bombalayacak uçaklar. Ne top. Ne tank. Ne makineli tüfek. Ne de ordular. Savaşın her türlü yapılmıştır. Ölümün tek cevap olduğunu öğrendik, artık ihtiyarlardıktan sonra ölmeyi bekleyebiliriz. Cesur olma-

nın imkânsız olduğunu, zavallılık demek olduğunu öğrendik. İngilterenin toprağı ile Fransa'nın, Finlandiya'nın toprağı ve Rusya'nın toprağı ile Çin ve Japonya'nın toprağı arasında hiç bir zaman hiç bir düşmanlık mevcut olmadığını öğrendik. Gösterişin göz kamaştırıcı fakat gülünç olduğunu ve tren harekete geçince bütün anaların feryat ettiğini öğrendik.

Bütün anaların hayatı dünya istasyonlarında kalır ve ağlar. Âşıklar gibi, onlar da bilirler ki, daima bu böyle olacaktır. Hangi kuvvetin bunu böyle yaptığını asla bilemeyeceklerse de hiç bir zaman değişmeyeceğini bileceklerdir. Evlerine, tekrar hayatın kanayan karanlık acı anlarına döneceklerdir.

Yine aynı kampananın vuruşu, trenin yine aynı gidişi, ve o, hiç bir dostu olmayan küçük gazeteci, dünya çocuğu, sokak çocuğu, daima ve ebediyen olduğu gibi yine istasyondadır, gelip geçen yolculara karşı sevinçle açılan gözleriyle büyük yalnızlığı içinde durup; el sallar, hiç kimseye, herkese, gülegüle, gülegüle der, ve yüzünde akrabalığın tebessümü: Ey hristiyan İsa, şu işe bak, aynı dünyada beraber yaşıyoruz ve siz şimdi uzaklara gidiyorsunuz. Ve koşar; tanımadığı, bilmediği birinin

Köy Bibliografyası

VI

1944 alaturka, alafranga saatli köylü takvimi. İst. 1944 Şark kütüphanesi. (9,5 X 13,5) 32 S. F. 15 K.

1939 toprak anketi. Yayınlayan İstatistik Umum Müdürlüğü. İstanbul 1941 Hüsniyat B. (27,5 X 20) 23 S. 5 Sahife grafik.

1938 yılında köylerimizin yapı-cakları işler. Yayınlayan: Manisa İli. Manisa 1948 Dereli B. (14,5 X 20,5) 95.

1937 köy kalkınma programı. Yozgat 1937 Yozgat B.

1937 muhtarlara halkevinde Vilâyet makamının tertip ettiği kurs zabıtları. Yayınlayan: Balıkesir Vilâyeti. Balıkesir Türk Pazarı B. (15,5 X 23) 172 S. F. K.

Birinci Köy ve Ziraat Kalkınma Kongresi yayımları. 1938 yılında toplanan bu kongre dolayısıyla,

yanında biraz daha fazla kalmak için koşar. Ve koşmaya devam eder, tren hızını arttırır, o da hızını arttırır, herkese el sallayıp, gülegüle, tekrar görüşürüz, gülegüle, bu son değildir, gülegüle diyerek trenin yanısıra koşar.

köy ve tarımla ilgili bir çok kitap yayınlanmıştır. A. serisinde 38, B. serisinde 17, Belgeler serisinde 3 kitap vardır. Bunlardan doğrudan doğruya tarımla ilgili olanları bir yana bırakıp diğerlerinin yayın numaraları ile birlikte adlarını aşağıya alıyoruz:

A. serisinden:

1 — Türkiye ziraat mahsullerinin satışı. 2 — Ziraî bölgeler ve bunlarda yapılacak teşkilât için proje. 3 — Köy kalkınması ve ziraî millî seferberliğinde malî plân için menbalar. 4 — Türk çiftçisinin önündeki müsbet imkânlar nedir?.. Dünya çiftçisi neler yetiştiriyor?.. Yetiştirdiklerini nerelere satıyor?.. Bizim bugünkü vaziyetimiz nedir?.. 11 — Türkiye ziraat siyasetinin esas meseleleri hakkında düşünceler. 12 — Türkiye'nin bir mütehasıs heyeti tarafından iktisadî bakımdan umumî bir tetkiki. 21 — Köylüyü fiilen yetiştirmek için kestirme yollar. 22 — Orta Anadolu ziraî işletme hesapları. 26 — Köy kalkınması hakkında rapor. 29 — Köyü ve ziraati ilgilendiren atasözleri. 37 — Türk çiftçisinin isthsal ve gelişme vaziyeti.

OLANDAN BİTENEEN

21. KÖY ENSTITÜSÜ

Van'ın Ernis köyünde, Ernis Köy Enstitüsü adı ile yeni bir köy enstitüsü daha açılmıştır. Açılış dolayısıyla, Millî Eğitim Bakanı T. Banguoğlu: "Türk ulusunun bütün fertlerini iyi bir Cumhuriyet vatandaşı halinde görmenin ilk şartı ilk öğretimin yayılması, yüzde yüz hiç değilse herkesin beş yıllık bir okul öğretimi görmüş olmasıdır" demiştir.

İKTİSAT KONGRESİ

İstanbul Tüccar Derneği tarafından tertiplenen İktisat Kongresinde devletçilik aleyhinde söz söylemekten, istihsal ve köylü meselesini ele almağa vakit kalmadı. Yalnız bir kaç kişi söz arasında köyden de bahsettiler. İzmir Delegesi, Bencan, istihsal, seferberliği istemiş ve demiştir ki: "Köylümüzün çarığını onun için hâlâ bir lüks olarak kabul etmekte ayak diretecekse hiç bir kongremiz edebiyat çerçevesini aşamayacaktır."

Ahmet Hamdi Başar da şöyle

demmiştir: "Türkiye gibi memleketlerde makineleşmekten doğan fazla kıymet dışarıdan değil, içeriden toplanacaktır. Makineye sahip olanlar köylüyü, işçiyi ve müstehliki, vazifeleri icabı isteseler de istemeseler de, bir müstemleke halkı gibi istismar edecekler ve yeni doğan zenginliğe mukabil memlekette fakirlik çoğalacaktır."

Bu kongre bize, 1943 de Tütün Kongresinde bir köylü tarafından söylenen şu sözleri hatırlattı: "Yahu, binayı kurmağa damdan başlıyorsunuz. Bize ne diye hiçbir söz imkânı vermiyorsunuz?"

UÇURUM

Tanınmış İngiliz tarihçisi Prof. Toynebee İstanbul'da verdiği bir konferansta şunları söylemiştir: "Garphlaşmak için yaptığımız inkılâp, maalesef şehirle köy arasında bir uçurum meydana getirmiştir. Mesele, yüksek tahsil görmüş şehirlinin köye giderek onu yükseltmesidir. Bu Türkiye için bir vatan boreu sayılmalı."

YAĞMUR VE TOPRAK

Ayda bir çıkar * Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden HALİL AYTEKİN * Her çeşit muhabere için adres: (P. K. 55 ANKARA)dır * İdarehanesi yok. ZİR Bucağında hazırlanır. Ankara'da AR Basımevinde basılır. 10 sayının abone bedeli 100 kuruştur.